

16.11.2017

EOAK/4536/2016

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Håkan Stoor

TIEDOKSIANTO PSYKIATRISISSA SAIRAALASSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli kirjeensä tiedoksiantoa - - - keskussairaalassa. Hän kertoo, että hallinto-oikeuden saantitodistuksella lähettämä kirje otettiin vastaan osastolla ilman hänen kuittaustaan ja luovutettiin hänelle jälkikäteen ilman, että hän olisi allekirjoittanut kirjeen vastaanotetuksi. Kantelijan mukaan hän sai 4.10.2016 päivätyn lähetyksen tiedokseen vasta 8.10.2016.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin - - - sairaanhoitopiiriin selvitys. Sen antoi hallintopäällikkö - - -.

Lisäksi selvitystä on saatu Posti Oy:lta.

3 RATKAISU

3.1 Selvitys

- - - sairaanhoitopiiriin selvityksen mukaan - - - hallinto-oikeus oli lähettänyt kantelijalle osoitetun saantitodistuskirjeen 4.10.2016. Hallinto-oikeudessa kirjeen vastaanottaja-kenttään oli merkitty vastaanottaja seuraavasti:

[Kantelija]
- - - keskussairaala
Psykiatria
[Postitoimipaikka]

Lähetys on luovutettu keskussairaalan kirjaamossa toimistosihteerille 6.10.2016.

Selvityksessä viitataan Posti Oy:n 14.4.2016 päivättyyn ohjeeseen "Kuitattavien kirjelähetysten osoitmerkinnät ja kuittausoikeus ". Siinä on esimerkkejä osoitteen kirjaamistavasta ja tietoja siitä, kenelle lähetys luovutetaan:

"Erkki Esimerkki
Oy Firma Ab

Erkki Esimerkki on vastaanottaja, myös Oy Firma Ab:n edustaja voi kuitata lähetyksen."

Tässä tapauksessa keskussairaalan edustaja on vastaanottanut lähetyksen.

Selvityksen liitteenä on 30.8.1995 päivätty kuntayhtymän valtakirja, jossa - - - sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän kirjaamo valtuutetaan vastaanottamaan ja kuittaamaan sinne saapuneet postilähetykset, jotka on osoitettu kuntayhtymälle.

Kuntayhtymän kirjaamosta kirje on toimitettu samana päivänä sisäisen postin kautta psykiatrian yksikköön osastolle - - -, jossa kantelija oli hoidossa.

Kuntayhtymästä puhelimitse saadun tiedon mukaan menettelyä on kantelun johdosta tarkennettu siten, että osaston työntekijä saapuu noutamaan potilaalle osoitetun kirjeen heti, kun se on saapunut kirjaamoon.

3.2 Lainsäädäntö

Mielenterveyslaki

Mielenterveyslain 24 §:n mukaan muutoksenhausta hallinto-oikeuden päätökseen säädetään hallintolainkäyttölaissa.

Hallintolainkäyttölaki

Hallintolainkäyttölain 22 §:n mukaan valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Lain 51 §:n 2 momentin mukaan, valitus jätetään tutkimatta, jos valitusta ei ole tehty määräajassa.

Lain 25 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan valituskirjelmään on liitettävä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta.

Lain 55 §:n 1 momentin mukaan päätös, jonka tiedoksiannosta alkaa kulua valitusaika tai muu asianosaisen oikeuteen vaikuttava määräaika, annetaan tiedoksi todisteellisesti siten kuin hallintolain 60 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakirjojen tiedoksiantoon sovelletaan muutoin, mitä hallintolaissa säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan asiakirjan sähköisestä tiedoksiannosta säädetään sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetussa laissa. Viimeksi mainitun lain 18 §:n 1 momentin mukaan asiakirja, joka lain mukaan toimitetaan postitse saantitodistusta vastaan tai muuten todisteellisesti, voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinä, ei kuitenkaan telekopiona tai vastaavalla tavalla.

Hallintolaki

Hallintolain 56 §:n 1 momentin mukaan tiedoksianto yksityishenkilölle toimitetaan henkilölle itselleen tai tämän lailliselle edustajalle.

Lain 60 §:n 1 momentin mukaan tiedoksianto on toimitettava postitse saantitodistusta vastaan, jos se koskee velvoittavaa päätöstä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. Saantitodistusta voidaan käyttää myös, jos se on muusta syystä tarpeen asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi. Saantitodistuksesta on käytävä ilmi tiedoksiannon toimittaja ja vastaanottaja sekä tiedoksisaannin ajankohta.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakirja voidaan myös luovuttaa tiedoksiannon vastaanottajalle tai tämän edustajalle. Tiedoksiannosta on tällöin laadittava kirjallinen todistus, josta on käytävä ilmi tiedoksiannon toimittaja ja vastaanottaja sekä tiedoksiannon ajankohta.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että jos viranomaisen katsoo siihen olevan aihetta, tiedoksianto voidaan toimittaa haastetiedoksiannona. Haastetiedoksiannosta on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään. Haastetiedoksiannon voi toimittaa myös valtion tai kunnan viranomaisen palveluksessa oleva virkamies tai viranhaltija, joka eri määräyksellä on oikeutettu toimittamaan haastetiedoksiantoja viranomaisen toimialaan kuuluvassa asiassa. Haastetiedoksiannon toimittajan esteellisyyteen sovelletaan tämän lain esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Hallituksen esityksessä hallintolaiksi ja laiksi hallintolainkäyttölain muuttamisesta (HE 72/2002 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että saantitodistusmenettelyssä lähettäjä saa todistuksen siitä, että lähetys on luovutettu vastaanottajalle ja että ehdotetun säännöksen mukaan saantitodistuksesta tulee käydä ilmi tiedoksiannon toimittaja ja vastaanottaja sekä tiedoksisääntöajankohda.

3.3 Saantitodistusta koskeva ohjeistus

Posti Oy:n saantitodistuskirjeen osoitekortin täyttöohjeesta (20.3.2015) ilmenee seuraavaa:

Saantitodistus koostuu seuraavista osista:

- 1) osoitekortti, kuitti lähettäjälle;
- 2) saapumisilmoitus vastaanottajalle, tosite Postille;
- 3) valtakirja ja henkilöllisyyden tarkistus;
- 4) lähettäjälle palautettava saantitodistus;
- 5) kuitti vastaanottajalle.

Osoitekorttiin (1) merkitään vastaanottajan nimi ja postiosoite. Jos vastaanottajana on yritys/yhteisö, yrityksen/yhteisön nimi merkataan ennen henkilön nimeä.

Lähettäjä voi rajata kuittausoikeutta maksullisella lisäpalvelulla niin, että lähetys luovutetaan vain vastaanottajalle henkilökohtaisesti. Jos vastaanottajana on yritys/yhteisö, lisäpalvelua ”henkilökohtaisesti luovuttaminen” ei voi käyttää.

Posti Oy:stä saadun tiedon mukaan henkilökohtaisesti osoitettua lähetystä ei viedä yrityksen osoitteeseen, vaan se tulee noutaa postista.

Saapumisilmoitus (2) jää luovutuksen jälkeen Postiin.

Lähettäjälle palautettava saantitodistus (4) palautetaan luovutuksen tapahduttua lähettäjälle. Saantitodistuksesta käy ilmi, milloin ja kenelle lähetys on luovutettu ja mistä henkilöllisyys on varmistettu.

Kuitti vastaanottajalle (5) on lähetyksessä kiinni oleva kappale. Kuitista ilmenee, milloin lähetys on luovutettu vastaanottajalle.

Saantitodistuksen osiin sisältyy myös lähetyksen yksilöivä lähetystunnus (viivakoodi ja numero-kirjainyhdistelmä). Lähetystunnuksen avulla lähetyksen kulkua voi seurata verkossa.

3.4 Arviointi

Hallintolainkäyttölain 25 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan valittajan on siis liitettävä valituskirjelmänsä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Liian myöhään saapunut valitus jätetään tutkimatta. Tiedoksiannon päivämäärällä on siten olennainen merkitys valittajan oikeusturvan kannalta.

Silloin kun päätös annetaan tiedoksi saantitodistuksin, tiedoksiannon ajankohta ilmenee pääsääntöisesti saantitodistuksesta. Jos valittajalla ei ole esittää omaa saantitodistuskappaletaan (kuitti vastaanottajalle, ks. edellä 3.3), viimeaikaisessa oikeuskäytännössä on annettu merkitystä Postin sähköiseen lähetysten seurantajärjestelmään tallennetuille tiedoille (KHO:2014:99-101).

Sairaalassa omaksuttu menettely merkitsee sitä, että sekä saantitodistuskappaleeseen että Postin seurantajärjestelmään merkitään sairaalan työntekijän kuittaus eikä potilaan omaa kuittausta.

Menettely ei siten vastaa hallintolaissa ja sen esitöissä olevaa vaatimusta, jonka mukaan saantitodistuksesta tulee käydä ilmi, milloin lähetys on luovutettu vastaanottajalle, siis potilaalle. Mielestäni potilaalle osoitetun lähetyksen vastaanottamista ei voi rinnastaa yritykselle tai yhteisölle osoitetun lähetyksen kuittaamiseen sairaanhoitopiirin selvityksessä esiteyllä tavalla.

Vaikka potilas käytännössä saisi kirjeen samana päivänä, kun se on saapunut sairaalaan, asiaa ei voida todentaa lähetyksiäkirjoista. Sen seurauksena valitusajan alkamisen määrittely saattaa jäädä epäselväksi ja potilaan oikeusturva vaarantua.

Tämän vuoksi en pidä keskussairaalan menettelyä kaikilta osin asianmukaisena.

Pidän kuitenkin myönteisenä sitä, että sairaalassa on kantelun johdosta kiinnitetty huomiota lähetysten nopeaan toimittamiseen potilaalle. Näyttää kuitenkin edelleen siltä, että kirjauksista ei käy ilmi, milloin lähetys on luovutettu potilaalle.

Kehotan sen vuoksi sairaanhoitopiiriä vielä arvioimaan käytäntöään. Jollei lähetystä voida antaa potilaalle tiedoksi siten, että hän itse kuittaa lähetyksensä vastaanotetuksi, se tulisi mielestäni luovuttaa hänelle hallintolain 60 §:n 2 momentissa säädettyä menettelyä noudattaen. Tällöin tiedoksiannosta on laadittava kirjallinen todistus, josta on käytävä ilmi tiedoksiannon toimittaja ja vastaanottaja sekä tiedoksiannon ajankohta. Sillä tavalla potilas voi mahdollisen valituksen yhteydessä esittää tämän todistuksena valitusajan alkamisesta hallintolainkäyttölain 25 §:n mukaisesti.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.4 esittämäni käsityksen - - - sairaanhoitopiirin tietoon. Samalla kehotan sairaanhoitopiiriä arvioimaan käytäntöään esittämälläni tavalla.

Tässä tarkoituksessa lähetän sairaanhoitopiirille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän tämän päätöksen tiedoksi myös sosiaali- ja terveysministeriölle, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomaiselle (Valvira) sekä - - - hallinto-oikeuteen (ilman kantelijan tunnistetietoja).